

3. Светлічний, Ігор Валерійович, Зейкан, Ярослав Павлович. Практика проваджень в антикорупційних справах. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. Київ : Юрінком Інтер, 2020. № 2/3. 452 с.

4. Светлічний І. В. Відновне правосуддя в протидії злочинності неповнолітніх. *Проект нового Кримінального кодексу України у вимірі верховенства права* : матеріали сателіт. заходу V Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 21 верес. 2021 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Консулт. місія ЄС в Україні, Всеукр. асоц. кримін. права. Харків : Право, 2022. С. 118–119.

5. Особливості призову на військову службу та захисту прав призовників стали темою обговорення на круглому столі НААУ. URL: <https://unba.org.ua/news/print/7016-osoblivosti-prizovu-na-vijs-kovu-službu-ta-zahistu-prav-prizovnikiv-stali-temoyu-obgovorennya-na-kruglomu-stoli-naau.html> (дата звернення: 15.04.2024).

6. Профілактики та вирішення конфліктів у сім'ях військовослужбовців : методичний посібник. К. : НДЦ ГП ЗС України, 2023. 115 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-23>

НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ НОРМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ

Сірко Б. П.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри соціального адміністрування
та гуманітарних комунікацій
Чернівецький інститут
Міжнародного гуманітарного університету
м. Чернівці, Україна*

Контрабанда як злочин посягає на встановлений порядок переміщення деяких предметів поза митними контролем або з приховуванням від митного контролю, наносить шкоду здоров'ю людей та громадській безпеці, а у глобальному масштабі перешкоджає прогресивному розвитку економічних відносин між державами, державному суверенітету та національній економіці.

Дослідження проблем питань відповідальності за незаконне переміщення предметів, товарів через митний кордон України постійно знаходяться у полі наукових досліджень вітчизняних на зарубіжних

вчених, серед яких необхідно виділити: П.П. Андрушка, О.І. Бойка, В.О. Глушкова, О.О. Дудорова, В.П. Ємельянова, В.М. Колдаєва, В.М. Киричка, О.О. Кравченко, П.С. Матишевського, М.І. Мельника, А.А. Музики, В.О. Навроцького, О.М. Омельчука, М.І. Панова, О.В. Процюка, А.В. Савченко, В.П. Тихого, М.І. С.С. Яценка та ін.

У зв'язку із нестабільною політичною, економічною, соціальною ситуацією змінюється й підхід до регулювання цих відносин, у тому числі й відповідальності за шкоду заподіяну підприємництву або суспільству внаслідок незаконного здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Кримінальний кодекс України контрабанду визначає як переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (ст. 201 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [1].

До 2023 р. при кваліфікації цього злочину, необхідно було враховувати положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 р. № 4025 [2]. Цим законом з визначення поняття кримінально карані контрабанди (ч.1 ст. 201 КК України) було виключено такі предмети контрабанди як: товари; історичні цінності; стратегічно важливі сировинні товари, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України тощо. У той час, виключення з ч. 1 ст. 201 КК України «товарів» призвело до законодавчого обмеження видів майна, які можуть бути предметом кримінально-карані контрабанди, лише культурними цінностями та речовинами, матеріалами, зброєю та спеціальними технічними засобами, обіг яких в Україні обмежений та регулюється окремими законами, що прямо вказується у диспозиції.

Поняття контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів та відповідальність за скоєння цього злочину, йдеться у ст. 305 КК України, тобто, контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів чи фальсифікованих лікарських засобів, є їх переміщення через митний кордон України поза митним контролем або приховуванням від митного контролю [1].

Відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів передбачена у ст. 305 КК України, тобто, контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів чи фальсифіко-

ваних лікарських засобів, є їх переміщення через митний кордон України поза митним контролем або приховуванням від митного контролю.

Особливо треба відзначити, що з 9 грудня 2023 року прийнято суттєві зміни у національне законодавство про відповідальність за контрабанду. Ці зміни внесено до кримінального та кримінально-процесуального законодавства України щодо криміналізації контрабанди товарів та підакцизних товарів, а також недостовірного декларування товарів тощо. Чим самим скасовано адміністративну відповідальність за переміщення товарів поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю [3].

З цього приводу слушно зазначав О.О. Дудоров про те, що прийняття закону в 2011 році щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності не відповідало умовам сучасності, адже в державі спостерігався підвищений рівень криміналізації господарських правопорушень, випадки зловживань з боку правоохоронних органів, погіршення інвестиційного клімату та зниження підприємницької активності населення [4, с. 171].

Науковцями, практиками та суддями подекуди неоднозначно вирішуються питання як про ввезення на територію України, так і вивезення з неї певних предметів – ця проблематика безпосередньо пов'язана з моментом перетинання державного кордону.

На нашу думку, відповідні зміни сприятимуть, в деякій мірі, розв'язанню питань відновлення скасованої у 2011 р. кримінальної відповідальності за товарну контрабанду. Але необхідно відмітити, що використання словосполучення «дії, спрямовані на переміщення через митний кордон України» (замість вжитого у ст. 201 ст. 201-1 КК формулювання «переміщення через митний кордон України») сприймається неоднозначно. Ця новела покликана вирішити проблему, пов'язану з диференційованим визначенням моменту закінчення контрабанди. Натомість притаманне чинній редакції ст. 201 КК України «прив'язування» моменту закінчення контрабанди до фактичного перетину кордону в разі вивезення предметів за межі України призводить до того, що факт закінченої контрабанди зазвичай встановлюється лише тоді, коли предмети вже потрапили на територію іншої держави, що ускладнює протидію контрабанді. Перенесення моменту закінчення контрабанди на більш ранню стадію (порівняно з фактичним перетином відповідними предметами митного кордону) можливе лише після внесення відповідних змін до ст. 201 КК України. При цьому необхідно виходити з того, що у випадках переміщення предметів через митний кордон України, то факт закінченого злочину встановлюється під час здійснення митного контролю тобто з моменту фактичного перетинання заборонених предметів через митний кордон.

Загальне поняття контрабанди визначено у Міжнародній конвенції про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства до якої Україна приєдналася 23.05.2000 р. Згідно п. (d) ст. 1 даної конвенції, термін «контрабанда» означає митне шахрайство, що полягає у переміщенні товарів через митний кордон у будь-який прихований спосіб [5].

У Кримінальному кодексі республіки Молдови передбачається, що не визнається контрабандою ввезення на митну територію цієї держави, без декларування грошових коштів, товарів, предметів та інших цінностей в межах, встановлених законодавством [6].

Зокрема у доволі розвинутих країнах, як: Австрія, Голландія, Данія, Італія, Франція, ФРН, Швейцарія, Швеція та ін. відсутнє як таке поняття як контрабанда в межах злочинного діяння. Така ситуація пов'язана насамперед з філософією кримінально-правової політики західноєвропейських законодавців, згідно з якою вважається недоцільним криміналізувати ті діяння в господарській сфері, протидіяти яким можна ефективніше через застосування адміністративних, податкових, цивільних та економічних санкцій [7, с. 75].

У висновках необхідно відзначити, що удосконалення вітчизняного законодавства про відповідальність за контрабанду у нових економічних та соціальних умовах приводить до необхідності поглибленого дослідження об'єктів складу цього злочину, предметів, ознак, що складають об'єктивну сторону тощо.

Література:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності: Закон України від 15.11.2011 р. № 4025. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №25. ст. 263. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4025-17#Text>.

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо криміналізації контрабанди товарів: Закон України від 09.12.2023 р. № 3513-IX. *Офіційний вісник України*. 2024. № 10. Ст. 578. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3513-20#Text>

4. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: особливості кримінальної відповідальності. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С. 169–175.

5. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 9 червня 1977 р. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_926

6. Кримінальний кодекс Республіки Молдова від 18.04.2002 р. № 985-XV. URL. http://www.base.spinform.ru/show_doc.fwx?regnom=3835 (дата звернення: 17.04.2024).

7. Музика А. А., Савченко А. В., Процюк О. В. Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід : монографія. Київ : ПАЛІВОДА А.В. 2011. 270 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-405-7-24>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Соцький А. М.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри юриспруденції*

Чернівецький інститут

*Міжнародного гуманітарного університету
м. Чернівці, Україна*

Місцеві органи виконавчої влади є ключовими структурами у системі публічного управління, відповідальними за забезпечення виконання законів та реалізацію політики на місцевому рівні. Питання, пов'язані з діяльністю місцевих органів виконавчої влади, вивчалися у працях таких авторів, як В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, В. І. Борденюка, О. М. Іщенко, А. М. Коваленка, В. К. Колпакова, О.В. Кузьменко, Ю. В. Мельника, Н. Р. Нижника, В. Ф. Опришка, Н. Г. Плахотнюк, В. Ф. Погорілка, В. М. Шаповал, М. К. Якимчука та інших науковців.

З моменту набуття незалежності Україна обрала шлях подальшої розбудови суверенної, демократичної, соціальної та правової держави. Відповідно до Конституції України, публічна влада в Україні представлена органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Зміни у соціально-економічній ситуації, децентралізація та перебудова системи державного управління створюють нові виклики для місцевих органів виконавчої влади. Вони повинні адаптуватися до нових умов, враховуючи потреби та інтереси місцевого населення. В контексті змін в політичному, економічному та соціальному середовищі, важливо постійно аналізувати